THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאַל
THE HEBREW JOURNAL
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
542 DUNDAS ST. WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.

פאַר די אָרימע פון שטאָדט

היינט אויועגט עפענט זיך אפיציעל מיט א באַנקעט אין קינג עדוואַרד האָטעל, דער ערליכער דראַיוו פון דער חיגער צדקה פעדעראַציע, און דער קעמפיין איז פאַר א גרעסערער סומע ווי ווען עס איז פריער, מיט פינף און צוואַנציג טויזענט דאָלאַר מער ווי פאַר־א־יאָר אַרן.

פרעגט מען — היתכן? די צייטען זענען אזעלכע שלעכטע, און דאָ נעמט נאָר די פעדעראַציע און העכערט איר קוואָטאַ.

אָבער דער ענטפער לייגט אין דער פראַגע גופא. ווייל די צייטען זענען שלעכטע און ביטערע, מאַכט דאָס דאַריבער נייטיג א העכערע קוואָטאַ.

קיינמאָל פריער איז דער פעדעראַציע נים איינגעקומען צו טאָן אזוי פיעל הילפס־אַרבייט ווי אין די לעצטע חדשים, זינט עס הערשט דער קריזיס.

דער עקאָנאָמישער קריזיס אין לאַנד מיינט מער הונגעריגע, מיינט מער הילפלאָזע פאַמיליעס, מיינט א גרעסערע צאָל מענשען וועלכע נייטיגען זיך אין חיקן.

און פאַר פאַרגרעסערטער צדקה־אַרבייט מוז מען אויך האָבען פאַר גרעסערטע צדקה־פאָנדען. אין דאַריבער דער קעמפיין פאַר דער סומע פון $175,000.

אויף דעם גורל פון דער צדקה פעדעראַציע פאַרט אויס צו טאָן די מערסטע הילפס־אַרבייט אין שטאָדט, און חיין דער שטענדיגער חיקן. חיין דער שטענדיגער צאָל פאַמיליעס, קומט נאָך אויס צו הערפען די אַלע צייטווייליגע קרבנות, וועלכע ליידען א דאַנק דעם קריזיס, א־דאַנק דער אַרבייטסלאָזיגקייט.

זאָל זשע דער אפרוף זיין א וואַרעמער, און זאָל יעדער טאָן זיין פליכט צו דער צדקה פעדעראַציע.

זאָל דער אפרוף ווירקליך זיין אזעלכער, מיט וועלכען די אידישע טאַראַנטאָ זאָל מעגען אין קעגען שטאָלצירען.

דראַענדע צייכענס פאַר קאַנאַדע

טראָץ דעם וואָס דער ווייטער איז נאָך רעכט נים אריינגעפאָרען צו אונז, הערט מען שוין אָבער באַאונרוהיגענדע גרוסען פון דער ווייטער אַנטאַריאָ און פון פיעלע טייל פון די פריערי פראָווינצען. איבערהאַל, הערט מען אז עס קומען פאַר דייאַטען פון אַרבייטסלאָזע וועלכע פאָדערען איינס פון די ביידע — אַרבייט אָדער חיקן.

אין פאָרט־אַרטור, אַנטאַריאָ, האָט עס אפילו אָנגענומען לעצטע וואָך דעם באַראַקטער פון אַן אמת'ען רעוואָלט. ווען א גאַנצע פאָרטיע פון אַרום דריי הונדערט אַרבייטסלאָזע זענען באַפאַלען פאָלים, און זיינע געהילפען און זיי געשלאָגען מכות־רצח. דער „טשיעף" איז אומגעשליידערט געוואָרען אויף דער ערד און איז פון דעם אויפגערעגט טאָן הכין געוואָרען מיט די פיס. די איבעריגע פאָליסלייט האָבען זיך געמוזט באַהאַלטען, אָדער באַשיצען מיט זייערע מאַנטלען, פון די קלעפ און בוכצעס וואָס מען האָט אין זיי אריינגעלייגט.

ווען מען דערמאָנט זיך, אז די דאָזיגע פאַסירונג איז פאָרגעקומען ניט ערגעץ אין דייטשלאַנד, רוסלאַנד אָדער רומעניען, וואו אזעלכע און ענליכע פאַסירונגען זענען א געוויינליכע זאַך, קאָן מען ערשט באַגרייפען ווי באַדאַענד אזא פאַסירונג איז, פאַר דעם פרידליכען לעבען פון קאַנאַדע.

א לעצטער באַריכט פון פאָרט־אַרטור מעלדעט, אז די געוועזענע קאַנאַדער סאָלדאַטען האָבען זיך דאָרט אָרגאַניזירט און אויך אז א צאָל ציווילע איינוואוינער האָבען זיך רעגיסטרירט אין דער ספעציעלער פאָליציי־שיין, וועלכע איז אָרגאַניזירט געוואָרען כדי צו באַגעגענען אַן ענליכען אַנפאַל פון די אַרבייטסלאָזע. די מאָנטעד־פאָליציי און אפילו די „בלויע רעק" האָבען זיך שוין אויך בעסער צוגעגרייט צו אונטערדרוקען יעדען פאַרזוך פון די אַרבייטסלאָזע צו אַרויסרופען אומאָרדענונג אין שטאָדט.

זענען מיר זיכער אז מיט דער דאָזיגער גוט־אָרגאַניזירטער מיליין שוץ, וועט עס סוף־כל־סוף געלינגען צו „איינשטעלען אָרדענונג" אין שטאָדט אונטער אַלע אומשטענדען. וואָרים ווער זענען דען נאָך אַלעמען די דאָזיגע ריאַקשען־מאַכער, אויב נים אויסגעהונגערטע, אָפּגעצערטע, פרידליכע מענשען, וועלכע זענען געטריבען געוואָרען צו זייער טאָט אויס נויט און הונגער. געווים וועלען זיי לייכט באַזיעגט ווערען פון דער פאָליציי, וועלכע איז אזוי גוט באַוואָפענט. אָבער מיט דעם וועט דאָך די סיטואַציע נים געהאָלפען ווערען.

לויט ווי די באַריכטען גיבען איבער, ווערען די אַרבייטסלאָזע געהעצט אין אויפגערעגט פון די קאָמוניסטען צו באַגיין גוואַלדטאַטען. אָבער צי איז דען נויטיג, אז מען זאָל א הונגעריגען, באַרפיסען און נויטליידענדען מענשען דוקא אויפרעגען כדי ער זאָל זיך וואַרפען שלאָגען אויף דער פאָליציי, וועלכע ער באַטראַכט דאָן, אַלס זיינע ביטערע שונאים? דוכט זיך, אז אַן וועלכער עס איז הערצע איז אזעלכעס אויך מעגליך. וואָרים ווען א מענש איז דערשלאָגען אין עלענט, אין ער פאַרביטערט אויף אַלץ אין אַלע. מען אין אַלע אויף דער אַלמנה שווארצקאָפען, מיט'ן צוועק צו רעהאַביליטירען אויהר מאַן.

צי איז דער צוועק דערגרייכט געוואָרען?

זיכער נים.

שווארצקאָפען איז געווען א מיליטער מענש, דורכגעדרונגען דורך און דורך מיט דעם מיליטער גייסט, מיט מיליטער פסיכאָלאָגיע, מיט מיליטער מאָראַל, וואָס איז ביי איהם געשטאַנען העכער פון אַלעס. שווארצקאָפען איז געווען דער וואָס האָט ביים אמת'ן פאַרעטער, ביי עסטערהאַזע, ביי דער „קאַנאַליע" ווי ער האָט איהם אַליין גערופען, געקויפט פאַר געלט פראַנצויזישע מיליטער סודות. עס קען זיין, אז ביז'ן 10־טען נאָוועמבער 1896, האָט דער דייטשער אַטאַשע נים געוואוסט, אז דער בריעף, דער באַריהמטער „בראָדעראַ", וואָס איז געווען דער יסוד פון די באַשולדיגונגען געגען דרייפוס'ן, איז אין אמת'ן געשריבען געוואָרען נים פון'ם איר רישען קאַפּיטאַן, נאָר פון עסטערהאַזע. נאָר דעם 10־טען נאָוו. 1896, האָט די פאַרזיגער צייטונג אָפּגעדרוקט די פאַקסימילע פון דאָנען בריעף, און שווארצקאָפען האָט תיכף דערקענט עסטערהאַזע'ס כתב יד; ער האָט דאָ גלייך פאַרשטאַנען, אז דעם דאָזיגען בריעף האָט עסטערהאַזע געשיקט צו איהם צוזאַמען מיט א רייהע דאָקומענטען; דעם בריעף האָט מען אַרויסגע'נגב'עט און איבערגעגעבען דעם בראַנאַזוישען קריעגס־מיניסטעריום נאָך איידער ער אין אריינגעגאַנגען אין שווארצקאָפענס הענט. פאַר'ן דייטשען מיליטער אַטאַשע איז אַלעס געווארען קלאָהר. אנשאַט עסטערהאַזע זיצט דריי יום. איצט איז שוין פאַר איהם קיין שום ספק נים געווען; עסטערהאַזע'ס האַנטשריפט האָט ער גוט געקענט. אַלעס איז אַלזאָ אָפּהענגיג געווען פון איהם; ער האָט דאָך אַלץ באַקומען פון עסטערהאַזע'ס הענט. איצט איז שוין פאַר איהם קיין שום ספק נים געווען; עסטערהאַזע'ס האַנטשריפט האָט ער גוט געקענט. אַלעס איז אַלזאָ אָפּהענגיג געווען פון איהם; ער האָט דאָך אַלץ באַקומען פון עסטערהאַזע'ס הענט. אין אַלע אַנדערע פאַלן, א בוך: „דרייפוס", און איצט איז אַרויסגעגעבען געוואָרען דער נאָכגעשריבען בוך שווארצקאָפען — דייטשער מיליטעריישער אַטאַשע אין פראַנקרייך בשעת דער „דרייפוס־אָפעראַ", און וואָס האָט שוויינענד געשפּילט איינע פון די גרעסטע ראָלען אין פראַצעס. דער נאָכגעשריבען בוך אויסגעגעבען געוואָרען דורך דער אַלמנה שווארצקאָפען, מיט'ן צוועק צו רעהאַביליטירען אויהר מאַן.

זיכער נים.

שווארצקאָפען איז געווען א מיליטער מענש, דורכגעדרונגען דורך און דורך מיט דעם מיליטער גייסט, מיט מיליטער פסיכאָלאָגיע, מיט מיליטער מאָראַל, וואָס איז ביי איהם געשטאַנען העכער פון אַלעס. שווארצקאָפען איז געווען דער וואָס האָט ביים אמת'ן פאַרעטער, ביי עסטערהאַזע, ביי דער „קאַנאַליע" ווי ער האָט איהם אַליין גערופען, געקויפט פאַר געלט פראַנצויזישע מיליטער סודות. עס קען זיין, אז ביז'ן 10־טען נאָוועמבער 1896, האָט דער דייטשער אַטאַשע נים געוואוסט, אז דער בריעף, דער באַריהמטער „בראָדעראַ", וואָס איז געווען דער יסוד פון די באַשולדיגונגען געגען דרייפוס'ן, איז אין אמת'ן געשריבען געוואָרען נים פון'ם איר רישען קאַפּיטאַן, נאָר פון עסטערהאַזע. נאָר דעם 10־טען נאָוו. 1896, האָט די פאַרזיגער צייטונג אָפּגעדרוקט די פאַקסימילע פון דאָנען בריעף, און שווארצקאָפען קען וואָרפען ליכט אויף דער זאַך. נאָר דער מיליטער אַטאַשע האָט געשוויגען. און דער עיקר — שווארצקאָפען פאַרשטעהט גוט, אז אזא האַלטונג איז שוין דערליך. אָט וואָס ער שריבט וועגען קאַפּיטאַן מעזראַנט פאַטירדע קלאָם, וואָס האָט אויך געשפּילט א גאַנץ טרויעריגע ראָליע אין דער אפערע: „שפּעטער האָבען פאַטיר דע קלאָם — פונקט ווי זיינע שעפען — נעמוזט זיך איבערצייגען אין דרייפוס'עס אומשולדיגקייט. נאָר זיי האָבען געמיינט אינ'ם אינטערעס פון לאַנד און פון דער אַרמיי, אז זיי דאַרפען נים מודה זיין, און עס איז באַנאַנגען געוואָרען אַן אומגליק־ליכער, נים געזעצליכער, שעדליכער טאָט, אז עס האַנדעלט זיך וועגען אַן אומגליקליכעס מיספאַרשטענדעניש, אז דייפוס איז אומשולדיג, ווי מיטלען וואָס פאַטיר און זיינע מיטהעלפערס האָבען דאַמאָלס אָנגענומען כדי צו באַראַכטיגען דעם יורי־רישען מאָרד זענען געווען אזוי מאַנסטריען, אזוי אומפאַרשטענדליך, אז איך צווייפעל אויב זיי האָבען זיך זעלבע איז געטראָפען אין דער געשיכטע פון דער יוסטיץ. און מען דאַרף האָפען, אז זיי וועלען זיך שוין קיינמאָל נים טרעפען".

פיקאַרד: איהר זעהט דאָך אז דריי פון'ם משפחה קאַרבייט, מאַנעווירט, וועלכע וועט זיין אונזער סיוואַציע אויב אידען און העלפען אויפבויען דיימלאַנד אין ארץ ישראל.

דערווייל איז פאַרמאָרגן, און פאַר רחמנות לאָזט מיר אַרויס.

דאָס דערמאָנט מיר אַן אַלטע מעשה פון אַמאָל, און איך וויל עס דערציילען אין א ליעד.

א רחמנות

אין ווינטער נאַכט, אין א קאַלטן

ווינטער־נאַכט, ווען דער שניי פאַלט,
ווען שטורם־ווינד מיט שרעקלעכן גיל
דרויסען ביי דער קרעטשמע
אין קלאַפּט און שרייט מיט מיל.

דער זשיעלעט רייזאַר
שלונגען די אוטאָסטראַד
קאַמפּאַניע.

דאָס מיינט, דער זשיעלעט רייזאַר
געבען די אוטאָסטראַד א אָנזאָג
* * *

סיכסאַן רעקאַמענדירט
אידישע איינוואוינערס אין
רונג וואַנאַדערונג אין
א גוי בלייבט א גוי.
דאָ אויפגעטאָן? ווען ער
דאָ אויפגעטאָן? ווען ער
מען זאָל זיי אריינגעהמען
ווארפען, האָט ער אָבער נים
שיין רבינס קאָפּ.
מען האָט אָנגעזאָגט אין
הסידישען שטיבעל אז אַ
פון איהם, האָט ער געזאָגט
ארויס, ער שטעהט אָבער
איז געווען דער עגטפאַר,
איהם אריין אין וואַרפט אים
דיימאָנדס...
* * *
לייבאַר סעקרעטאַרי
ריהמט זיך אז מיט זיינע
גזירות האָט ער געראַטען
א צווייטער קאָלאָמבוס...
נאָך עטליכע אזעלכע
און אַמעריקא וואָלט גע־
רעטונג פאַר אונטערגאַנג...
* * *
דייטשע פאַשיסטען ר
דימאַוו'ס פּיעסע „די שאַר
לעס".
זיי מוזען ציטערען פ
* * *
דער זשיעלעט רייזאַר
שלונגען די אוטאָסטראַד
קאַמפּאַניע.
דאָס מיינט, דער זש
געבען די אוטאָסטראַד א אָ
* * *
סיכסאַן רעקאַמענדירט
אידישע איינוואוינערס אין
וואַנאַדערונג אין
א גוי בלייבט א גוי.
דאָס אויפגעטאָן? ווען ער
מען זאָל זיי אריינגעהמען
ווארפען, האָט ער אָבער נים
שיין רבינס קאָפּ.
מען האָט אָנגעזאָגט אין
הסידישען שטיבעל אז אַ
פון איהם, האָט ער געזאָגט
ארויס, ער שטעהט אָבער
איז געווען דער עגטפאַר,
איהם אריין אין וואַרפט אים
דיימאָנדס...
* * *
לייבאַר סעקרעטאַרי
ריהמט זיך אז מיט זיינ
גזירות האָט ער געראַטען
א צווייטער קאָלאָמבוס...
נאָך עטליכע אזעלכע
און אַמעריקא וואָלט גע